

Noortevaldkonna avalik pöördumine

Austatud Eesti Vabariigi president Alar Karis, peaminister Kristen Michal, Riigikogu liikmed ja kõik Eesti kodanikud!

Pöördume teie poole sügava mure ja vastutustundega Eesti noorte tuleviku pärast. **Me ei näe enam, et Eesti riik oma tegudes väärtustaks noori, noorsootööd, noortepoliitikat ja seeläbi kodanikuühiskonda.**

Äsja vastuvõetud 2025. aasta riigieelarve tulemusena kärbib Haridus- ja Teadusministeerium noorteühingute toetust 44.78%¹ võrra, noorsootöö ühingute toetust 32.23%² võrra ja huvialavaldkondade katusorganisatsioonide toetust 18.43%³ võrra. See tähendab, et noortele ja noorteorganisatsioonidele mõeldud rahastus väheneb eelmise aastaga võrreldes kolmandiku⁴ (34.65%) võrra, mis on protsentuaalselt suurima riikliku toetuste kärpe saanud valdkond. Tavaks saanud kolme aasta kaupa noortepoliitika pikemaajalisest ja strateegilisest planeerimisest⁵ saab tänavu hirm ja ebakindlus. Lisaks väheneb ka toetust saavate organisatsioonide hulk.⁶ Riigieelarves kajastuvad noortepoliitilised kärped ning otsustajate tegudes puuduv fookus noortel annavad mõista, et Eesti noori nähakse mugava kokkuhoiukohana. **Valdkond ei taha näidata vaid ministeeriumi peale näpuga, siiski on meie kõigi hinges väga sügav mure Eesti hääbuma hakkava noortepoliitika tõttu.**

¹ Haridus- ja teadusministri käskkirjaga kinnitatud 2024. aasta tegevustoetuse summa noorteühingutele: 1 086 532€. 2025. aasta riigieelarve seletuskirja kohaselt toetatakse noorteühinguid 600 000€-ga.

² Haridus- ja teadusministri käskkirjaga kinnitatud 2024. aasta tegevustoetuse summa noorsootöö ühingutele: 442 680€.

2025. aasta riigieelarve seletuskirja kohaselt toetatakse noorsootööühinguid 300 000€-ga.

³ Haridus- ja teadusministri käskkirjaga kinnitatud 2024. aasta tegevustoetuse summa huvialavaldkondade katusorganisatsioonidele: 612 986€.

2025. aasta riigieelarve seletuskirja kohaselt toetatakse huvialavaldkondade katusorganisatsioone 500 000€-ga.

⁴ Haridus- ja Teadusministri käskkirjaga kinnitatud 2024. aasta tegevustoetuse summa noortevaldkonnale (noorteühingud, noorsootöö ühingud, huvialavaldkondade katusorganisatsioonid): 2 142 198€.

2025. aasta riigieelarve seletuskirja kohaselt on 2025. aasta noortevaldkonna (noorteühingud, noorsootöö ühingud, huvialavaldkondade katusorganisatsioonid) toetuse kogumaht: 1 400 000€

Noortevaldkonna toetuse suurus väheneb seega eelneva aastaga võrreldes 742 198€ võrra, ehk 34.65%.

⁵ *Strateegiline partner on: avatud taotlusvooru tulemusel nimetatud (üldjuhul) katus- või esindusorganisatsioon, kelle tegevus on üleriigiline ja koondab mitut sama valdkonna organisatsiooni ning kes panustab haridus-, teadus-, noorte- ja/või keelevaldkonna poliitika kujundamisse, seadusloome ja arengudokumentide väljatöötamisse ning muutmisse, osaledes sh valdkondlikes töögruppides ja/või avatud taotlusvooru tulemusel nimetatud organisatsioon, kes panustab üleriigiliselt poliitikate elluviimisesse. Partnerlussuhe kestab üldjuhul kolm aastat.*

Haridus- ja Teadusministeerium. (2024). Strateegilised partnerid. *Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehekülg*. <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-partnerid>

⁶ Haridus- ja Teadusministeeriumi 24.10.2024 saadetud email partneritele: "Ilmselt ei saa me jätkata senises mahus toetuste suuruse ega samade partnerite arvuga."

“Võrreldes teiste eariühmadega on noortel piiratumad õigused (näiteks alaealistel teovõime) ja võimalused (sisenemisel tööturule või ligipääsul majanduslikele ressursidele). Seetõttu vajavad noored eraldi tähelepanu ning võimalusi avastamiseks ja katsetamiseks, et omandada uusi kogemusi ning õppida tundma iseennast ja ümbritsevat maailma. **Noored on meie riigi püsijäämise võti, nende loovus ja kodanikupanus viib ühiskonda edasi ning neile on vaja pöörata tähelepanu nüüd ja praegu.**”⁷

Eelneva lõigu sõnadega on Vabariigi Valitsuse vastuvõetud “Noortevaldkonna arengukavas 2021–2035” kirjeldatud Eesti seisukohta noortest. Kui Eesti riigi seisukoht on, et noored vajavad eraldi tähelepanu ning on Eesti püsijäämise võti, siis tundub mõistmatu otsuseid tehes jätta noored tahaplaanile. On arusaadav, et riigieelarve olukord on keeruline ning kõik valdkonnad peavad pingutama ja andma oma panuse. Mõistagi võivad poliitilised prioriteedid ajas muutuda, kuid noortevaldkond ei tohi olla keerulisel ajal mugavaim koht, kust kokku hoida. **Lapsed ja noored peavad olema poliitiline prioriteet, alati!**

Noortesse investeerimine on otseselt panustamine riigi julgeolekusse ja püsijäämisse. Kui noored ei ole Eesti poliitiline prioriteet, siis miks me näiteks investeerime riigi sõjalisesse julgeolekusse, kui riik ei suuda hoida neid, kes meie julgeolekut tulevikus tagavad⁸? **Eesti tulevikku silmas pidades ei ole õiglane, ega ka lihtsalt aktsepteeritav, et noorte arvelt ebaproportsionaalselt kärbitakse. Noori hooletusse jättev poliitkultuur seab tõsise küsimärgi alla Eesti tulevikukindluse.** Selline noorte kokkuhoiukohtadeks lugemine pole lahendus ei lühikeses, ega pikas plaanis. Järjest halvenev vaimne tervis⁹, meelemürkide tarbimise kasv¹⁰ ja kodanikuühiskonna nõrgenemine on vaid mõned näited probleemidest, mis süvenevad, kui noored jäetakse otsustusprotsessidest kõrvale.

⁷ Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). Noorte valdkonna arengukava 2021-2035. *Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehekülj*. <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid#noortevaldkonna-aren> lk 6.

⁸ Harrik, A. (2024). Y-põlvkonna noor võib eelistada elada välismaal Eesti väärtusruumi tõttu. *Eesti Rahvusringhääling*. <https://novaator.err.ee/1609333584/y-polvkonna-noor-voib-eelistada-elada-valismaal-estti-vaartusruumi-tottu>

⁹ Tervise Arengu Instituut (2022). Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring. <https://tai.ee/sites/default/files/2022-06/Eesti%20rahvastiku%20vaimse%20tervise%20uuring.pdf>

¹⁰ Peegel, M. (2024). Eesti kooliõpilased väärtarvitavad järjest enam rahusteid ja uinuteid. *Eesti Rahvusringhääling*. <https://www.err.ee/1609534798/estti-kooliopilased-vaartarvitavad-jarjest-enam-rahusteid-ja-uinuteid>

Eesti on “Noortevaldkonna arengukava 2021-2035” sõnadega seadnud lõimitud noortepoliitika, kui kodanikuühiskonna osa, üheks riiklikuks prioriteediks. Noori puudutavaid otsuseid tehes oleks pidanud ministriumid sellest ka lähtuma.¹¹ Eesmärgiks on ju võetud kõikide eluvaldkondade hõlmamine¹², et noortel oleks taustsüsteem, mis toetab arenguks ja heaoluks eelduste ning võimaluste loomist ning valdkonna jätkusuutlikkust.¹³

Tegudes on noortepoliitika, kui kodanikuühiskonna üks alustala, aga sattunud noorte endi vastutusvaldkonnaks, sest otsustajad ei ole sõnadest tegudeni jõudnud. Selle aluseks võib näiteks lugeda noorte- või noorsootöö ühingute huvikaitset, aga eelkõige noorte enda poolt juhitud noortevaldkonna katusorganisatsioonide võrgustiku E3¹⁴, mis täidab ja esindab noortepoliitika lünka Eestis. Rohkem kui 15 aastat on noored ise koondanud üleriigiliselt noorte arvamusi, noori esindanud, osalenud töögruppides ja komisjonides, kaasanud noori otsustusprotsessidesse ning pakkunud üleriigilist tuge nooremale põlvkonnale ning ühtset süsteemi noorte, õpilaste, tudengite, noorteühenduste ja osaluskogude jaoks.

Tänaste otsuste valguses võib jääda mulje, et noored on asendatavad, kuid tegelikult on just noored ise suuresti asendanud otsustajaid nende noortepoliitikat kujundavas rollis. Seetõttu oleme mures Eesti tulevikule mõeldes, kus hääbuva noortepoliitika päästmine on noorte kanda, mitte noorte eest vastutavate otsustajate, kelle kohustuste hulka see kuulub. Noorteorganisatsioonid võivad otsustajate eest olla valdkonna kujundajad ka tulevikus, kuid see peab olema teadlik ja toetatud otsus. **Tänavu on Eesti tulevik ja demokraatia alustala - aktiivne kodanikuühiskond - ajaloo suurimas ohus. Ressurssideta ei saa noored kanda otsustajate vastutust Eesti tuleviku kindlustamisel.**

Austatud Eesti Vabariigi president Alar Karis, peaminister Kristen Michal, Riigikogu liikmed ja kõik Eesti kodanikud – noorte, noorsootöö ja noortepoliitika toetajatena pöördume teie poole üleskutsega arvestada noortega iga otsuse langetamisel, alati. Iga tegevus, riigieelarve rida ja

¹¹ Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). Noorte valdkonna arengukava 2021-2035. *Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehekülj*. <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid#noortevaldkonna-aren> lk 7.

¹² *Ibidem*, lk 6.

¹³ *Ibidem*, lk 12.

¹⁴ E3-e moodustavad Eesti Õpilasesinduste Liit (EÕEL), Eesti Üliõpilaskondade Liit (EÜL) ja Eesti Noorteühenduste Liit (ENL). EÕEL koondab üle Eesti 111000 õpilast, EÜL 45000 üliõpilast ja ENL 25000 noorteühingute noort.

otsus mõjutab noori. Kutsume üles igat eestlast hoidma noori sõnades, aga alati ka tegudes. Nagu sõnatud 2021.-2035. aasta noortevaldkonna arengukavas: “*Edukad on riigid, kus noori kaasatakse valitsemisse. Nendes riikides on noorte usaldus riigi vastu kõrgem ja teadlik noortepoliitika loob aluse sidusamaks ühiskonnaks.*”¹⁵ Saame kõige edukamaks riigiks, oleme noorte valitsemisse kaasamise teerajajad – loome näiteks valitsusele nõustava noortenõukogu, riikliku noorteparlamendi või langetame valimis- ja kandideerimisiga – seame noored esimeseks ka tegudes. **Noored, noorsootöö ja noortepoliitika on osa aktiivsest kodanikuühiskonnast täna, homme ja tulevikus. See ei ole asendatav ega kärbitav, vaid peab olema nii kodanike kui otsustajate prioriteet.**

¹⁵ *“Edukad on riigid, kus noori kaasatakse valitsemisse. Nendes riikides on noorte usaldus riigi vastu kõrgem ja teadlik noortepoliitika loob aluse sidusamaks ühiskonnaks.”*

OECD. (2018). Youth Stocktaking Report. *OECD Public Governance Reviews*, OECD Publishing. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2f5832-en.pdf?expires=1733933760&id=id&accname=guest&checksum=E93BD3A85BEBA57DAB651B518C032C31>

Allakirjutajad:

1. Kaarel Taimla, Eesti Noorteühenduste Liidu juhatuse esimees & tegevjuht
2. Helene Kristine Viita, Eesti Noorteühenduste Liidu juhatuse aseesimees & liikmete valdkonna arendusjuht
3. Katariina Järve, Eesti Üliõpilaskondade Liit, juhatuse esimees
4. Ats Mattias Tamm, Eesti Õpilasesinduste Liit, juhatuse esimees
5. Ragnar Luup, Eesti Skautide Ühingu juhatuse esimees
6. Annika Kallasmaa, Noorteühing Eesti 4H tegevjuht
7. Kristin Parts, Eesti Väitlusseltsi tegevjuht
8. Kaire Koronen, Eesti Gaidide Liit peagaid
9. Kadri Eensalu, YFU Eesti MTÜ tegevjuht
10. Meeli Pärna, Eesti Noorte Tantsu Ühing juhatuse liige
11. Renar Kihho, Tartu Ülikooli üliõpilaskonna esimees
12. Kärt Kaasik-Aaslav, Tallinna Ülikooli üliõpilaskonna juhatuse esimees
13. Kadi Värnik, AEGEE-Tartu, president
14. Janella Stepanov, Eesti Kurtide Noorte Organisatsiooni (EKNO) juht
15. Marju Jaanimäe, MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis, juhatuse esimees
16. Kristjan Variksoo, Noorteühendus Juvente, juhatuse esimees
17. Sten-Marten Pukka, Eesti Õigusteaduse Üliõpilaste Liidu juhatuse esimees
18. Ene Roos, Eesti NKKÜ-NMKÜ-de Liit (YMCA)
19. Martin-Rasmus Kass, Mittetulundusühing Loodusvõlu [Fridays For Future Eesti], juhatuse liige

20. Jürgen Hendrik Voitka, Eesti Maaülikooli Keskkonnakaitse Üliõpilaste selts, esimees
21. Oskar Ostov, Eesti Hambaarstiüliõpilaste Liidu president
22. Maarja Seemen, MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis, juhatuse liige
23. Triinu Jänes, MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis, juhatuse liige
24. Kelly Erin-Uussaar, MTÜ Noorteühing Tugiõpilaste Oma Ring Eestis, juhatuse liige
25. Ingrid Kütt, Välis-Eesti Gaidide Liit peagaid
26. Keiro Nurme, Eesti Skautide Ühingu Finantsjuht
27. Karmen Pikk mets, Noorteühing Eesti 4H juhatuse liige, esimees
28. Kadri Toomingas, Noorteühing Eesti 4H juhatuse liige
29. Helena Nõmmik, Noorteühing Eesti 4H juhatuse liige
30. Marc Dolcet Sadurni, MTÜ Erasmus Student Network Estonia, president
31. Jevgeni Krištafovitsš, MTÜ Avatud Vabariik, juhatuse liige